

**„Panaszolja, hogy a népeknek nincsenek királyaik. De vannak a királyoknak népei?”
(Hamvas Béla)**

Böjte Csaba

Kedves Testvérek!

Döbenten halogatok, és nem írok beszámolókat életünkről, a gyerekeinkről. Úgy érzem, hogy kis sikereinkről, mindennapi győzelmeinkről, az új gyerekek befogadásáról, mindenről hallgatnom kell most, mikor Magyarországon ilyen komoly morális válság van. Hallgatok, mert meglep az a mérhetetlen cinizmus ami a magyar kormány első emberéből árad. Azt még tapasztaltam, hogy a puskázáson fogott gyerek próbálja az egész osztályt befeketíteni, csak hogy ő ne kapjon rossz jegyet, "más is puskázik". Olyant is láttam, hogy a helytelenül vezető sofőr, próbál kimosakodni, hogy más is hajtott gyorsabban a kellesténél, de olyant, hogy egy ilyen magas közméltóságot viselő személy azzal mosakodjon, hogy más is hazudik, tehát neki nem kell a dolgozatát visszaadnia, nem kell a hajtási igazolványát leadnia, az ország méltóságát, morális nagyságát elképező bársonyszékből felkelnie, olyant el sem tudtam képzelni.

Amennyiben a Miniszterelnöknek elnézik a csalást, a hazugságot, akkor az összes csaló, puskázó diáknak joga van büntetés nélkül hazudni, akkor az utakon joga van bárkinek úgy vezetni, ahogy ő jónak látja, és sajnos akkor az embereknek joga lesz ablakokat bezúzni, rendőröket megverni, székházakat felgyújtani. A tetteiért mindenkinek felelnie kell, a puskázó diáknak, a szabálytalankodó autóvezetőnek, az ablakokat betörő fiataloknak, és legfőképpen a méltóságát elvesztő miniszterelnöknek. Tőlünk, kárpát-medencei magyaroktól a történelem sok mindent elvett, de becsületünket, tisztességünket, csak mi dobhatjuk oda. Tiszta szívvel imádkozom, hogy nemzetünk méltóságát politikusaink ne tapossák a sárba. A morális törvények mindenkit köteleznek, és ez alól nincs kivétel, erre neveljük a gyermekeinket a diplomainkban, iskoláinkban.

Mindannyian azt szeretnénk, ha egy olyan kárpát-medencei magyar közösségbe nőnének fel, ahol felemelt fővel, büszkén mondhatnák, hogy ők becsületes, tisztességes magyar emberek. Hiszem, hogy sok-sok diák becsületesen készül az órákra. Hiszem, hogy sok-sok autóvezető betartja a szabályokat, és azt is hiszem, hogy lehet becsületesen tisztességesen vezetni egy országot, közméltóságot viselni, ezt Szent István, Szent László és utánuk még nagyon sokan bebizonyították. Hiszem, hogy a tanárnak joga van a család megbüntetni, a rendőrnek joga van a szabálytalanul vezetőket, hajtási engedélyét bevonni, és azt is hiszem, hogy egy népnek joga van a hazugságával büszkén kérkedő előljáróitól a bizalmat megvonni. Szeretném ezt a hitemet nyugodt szívvel tovább adni a szeretettel hozzám bújó, tiszta szívű gyermekeinknek. Kisebb testvéri szeretettel imádkozom népem lelki megújulásáért.

Csaba testvér. Déva, 2006. szeptember 20.

KÖZMÉLTÓSÁG

XIV. évfolyam 10. szám 2007. október

Böjte Csaba, Kedves Testvérek!	1215
Márai Sándor, A hazugokról...	1215
Farkas István, Le Gros..	1216
Sütő Zoltán, A kereszténység mint...	1221
Pilinszky János, A hamis tanúságról	1221
Hartmut Meesman, Az ész megvéd.	1223
T.S.-Kreuzkamp, Ha a pápa.	1224
Bulányi György, Optimista, pesszimista volt-e.	1225
Faragó Ferenc, Tanyai szilánkok	1226

**Szerkesztőség: Bulányi György, 1052 Bp. Piarista
köz 1. V./505. Tel.: 486-44-62**

**e-mail: bulanyi@freemail.hu
faragoferi@freemail.hu**

Márai Sándor

A hazugokról

A hazug ember mindig gyorsan beszél, darálva és hardarva. Nagyon vigyáz, hogy a hazugság mellékes részletét a valóság minden árnyalatával feldíszítse. Aprólékosan leírja annak ruházatát, kivel nem találkozott, de azt hazudja róla, hogy éppen az imént látta.

Kétségbeesetten hazudik, mint a jó tanuló, aki fújja a leckét. A hazug embernek nincs igazi képzelő ereje; legtöbbször cél nélkül hazudik; nem tudja, hogy a legegyszerűbb valóság sokkal érdekesebb, mint minden, amit összehazudhat.

Farkas István

*„A csendből jövünk, és a csendbe
megyünk vissza...”*

P.M.

Le Gros (Gordes) 2006. július 24-29 (Egy kísérlet egy napja)

„Tudod, nagyon fontos nálunk, hogy valaki mindig őrizze a csendet” - mondta P.

Ez volt az első pár szó, amit két nap után egymással tört angolsággal váltottak. Aztán megkérdezte - „ha akarod, holnap délelőtt 10-kor te is őrizheted, akarod?” A másik kicsit elgondolkodott, mert még semmit sem tudott a másnapi programjáról, aztán ráállt - rendben, holnap 10- kor - mondta, csak el ne felejtsem - gondolta magában. Aztán mentek a dolgukra. Már tudott a csend őrzéséről, mert társai meséltek neki a tavalyi élményeiről és ebben benne volt a csend őre is és hát saját szemével is látta. Nem, mint egy csendőr, hanem egy olyasvalaki, akinek az éber figyelme nem kifelé, az érzékszervek észlelte világra, hanem befelé, a belső világra, a „lélek” világára irányul. Arra a világra, amely a pszichológusok szerint is úgy aránylik a külső világhoz, mint az egész jéghegy a vízből kiálló csúcsához. Ezt a világot csak csendben, a csenden keresztül lehet megtapasztalni, kapcsolatba kerülni vele, mert a tapasztaláshoz, hogy tényleg tapasztasz, vagyis hozzá, belekötődés legyen, megfelelő helyre van szükség. Egy előkészítésre és egy helyre, amelyben, amelyhez hozzákötődik a tapasztalat és meg is marad. Különben nem köt meg, visszapattan, mint a mindennapi események tapasztalatának nagy része. Az egész gazdaságos működésének érdekében van a természetnek erre a védekezésre, erre az elhárításra szüksége. El kell végezni egy fajta külső munkát, amire a közösségnek minden-napjai fenntartásához van szüksége, és ugyanakkor el kell végezni egy tudatos kapcsolattartást is egy másik szint szüksége érdekében. Ezt a kapcsolatot képviseli, ha már olyan állapotú a figyelme - de inkább jelképezi - a csend őre, és erre a kapcsolódási lehetőségre emlékezteti a többieket.

Kell ez az előkészítés a belső tapasztaláshoz, benyomáshoz. Mint az előző nap elkészített korlátnál is kellett. A lapos kövekből rakott falba először, a megfelelő kövek kiválasztása és a korlát magasságának és esésének meghatározása után ki kellett fúrni a megfelelő lyukakat. Ahhoz azonban, hogy a rövid idő alatt sziklakeménységűvé váló ragasztó oda kösse a tartóvasat a sziklához, a lyukakat a portól először vízzel tisztára kell mosni, majd száradni hagyni. Csak ekkor biztosított a kötődés, a tapasztasz, a ragasztó megfelelő kötődése és végül is a korlát megfelelő működése.

Ez a csend, ez a ragasztó pedig ott van és ezért ott lehetett minden mögött. A hatvankét ember reggeli csendes együtt ülése mögött éppúgy, mint az étkezések, a függönyvarrás, a korlátkészítés, a kert és a ház takarítása, a főzés, a számolyok és székek javítási munkái, az étkezések utáni közös beszélgetések, minden tevékenység, mozdulat, szó és gondolat mögött. És ott volt a kabócák állandó kacagása mögött is, bár ők erről nem tudtak, s csak nevettek a sürgő-forgó, vagy éppen csendben ülő emberlányon. Ott lehetett minden mögött, de jó volt, hogy erre a jelenlétével mindig figyelmeztetett valaki, a csend őre, mert a megfelelő hely a „ragasztó” megtapadásához a tevékenykedőkben újra és újra elveszett, bepiszkolódott, alkalmatlanná vált. Azoknak, akik erősek nincs rá szüksége, de egy valakinek, aki viszont gyenge semmi másra nincs szüksége csak erre, erre a

tapasztalatra, erre a kötődésre, erre a benyomásra. Ezért jött. Végül is semmi másról nem volt szó, csak arról, hogy hogyan lehet megőrizni ezt a csendet miközben valaki másokkal együtt az udvaron a 38 fokos melegben gereblyézi a fenyőtűket, főzi a konyhában a harminc literes fazekakban a déli levest, szögeli a hokedliket, hámozza a krumplit, takarítja a vécéket, vagy hallgatja az ebéd utáni beszélgetést francia, vagy spanyol nyelven, miközben egy szót sem ért belőle. Valamiféle várakozás ez. Nem erőfeszítés, nem koncentráció, hanem a felesleges gondolatok, érzelmek és mozdulatok elengedése a megfelelő hely előkészítése érdekében. Várakozni, mint a tíz szűz, vagy a hűséges intező - ahogy a Szentírás mondja. Ez nehéz, bár látszólag haszontalan, semmi.

Amikor még előző nap este tíz felé a zene, vagy ének meghallgatása előtt mindenki igyekezett egymásnak továbbadva összeszedni és a konyha felé továbbítani az elhasznált tányérokat, tálkákat, kanalakat és poharakat, már benne volt a következő nap kezdése. Valakik, akik reggel elvállalták, még elmosogattak, még eltörölgettek, de mások már elkezdték előkészíteni a másnapi ételeket, feltölteni és jégre tenni a vizeskancsókat, összeállítani a másnapi csoportos tevékenységek listáját, vagy újra megteríteni az asztalokat. Ez a rend, ez a szokás megtart. Itt ez a szokás arra szolgált, hogy elmélyítse, elmélyíthesse a befelé irányuló figyelmet. Nem egy rutin, nem egy üres elfoglaltság, hanem egy szolgálat, egy alapvető szolgálat része - lehet. Egy természetes őszinteségé. Ez itt az ágya - mondta a legalább nyolcvan éves O., amikor első este megérkeztek -, itt a szekrényben van takaró is, bár nagyon meleg van, a zuhanyozót, vévét is megmutatom, de azok fenn vannak a házban. Nem kell hangosan beszélni a szomszédok miatt - mondta az ugyancsak nyolcvan felé járó L. a másnap reggeli eligazításon -, túl jó a kert akusztikája, minden szó át-hallatszik. A „szitinghól”-ba csak mezítláb lehet bemenni. Hétkor van közös reggeli ülés, kint kell várakozni, amíg M. meg nem érkezik. Tizenegykor üdítőket szolgálnak fel az udvaron. Pontosan egykor van ebéd. Délután fél ötig szieszta van. Utána az ebédlőben beszélgetés, vagy felolvasás van. Délután hatkor ismét üdítő. Nyolckor vacsora. Sokat beszélgetsz az asztalnál - mondta J. egyik nap, majd másnap Á. -, itt nem szoktak beszélgetni. Rossz a tartásod járás közben - mondta J. Avignonban, amikor Sándor kiállítását után a kocsi felé mentek -, nagyon elől vagy, a fejed előtt. Reggeli után, a franciául nem tudóknak kis csoportos eligazítás van az udvaron angol nyelven, nekünk R. és B. tartja - mondta P. Működik egy folyamat, egy újra és újra visszatérő folyamat, ami megtartja a hatvankét ember egyhetes együttlétét.

Reggel elkezdődik és este befejeződik, hogy aztán reggel ismét elkezdődhessen ugyanaz. Mint az a szerves folyamat, aki vagyok - gondolta magában. A test újra és újra feldolgozza a táplálékokat, a gondolat emlékszik a feladataira, az érzelem pedig erejével segíti a testet elvégezni a feladatait - minden nap. A születéstől a halálig. Vagy mint a szív működése a vérkörökben, vagy a légzés, vagy a csillagok és a nap mozgása, vagy... - „a szufi dervisek úgy mondják, hogy minden ember Isten egy kísérlete” - mondta egyik nap M., amikor egyik ritka alkalommal magyarul beszélgethettek vele. „A genetikusok ma már ezt alátámasztják. Kilenc hónap alatt felgyorsulva lezajlik egy néhány százmillió éves, sikeres fejlesztési folyamat, majd következik néhány tízéves tapasztalási lehetőség, ami eredménye beépül ebbe a folyamatban lévő, még le nem zárt fejlesztési folyamatba. A kísérlet folytatódik. Látni ezt a folyamatot! Az éber figyelem a csendben lassan levetkezi a megszokott elfoglaltságait és

feltáru előtte ez a folyamat. Már nem az emlékek magyarázzák el ki vagyok és hol vagyok, hanem valaki számára bennem láthatóvá válik az a folyamat, aki vagyok. Ennek a látásnak van egy érzése, egy 'íze', ami nem az elme funkciója, hanem egy együttműködés eredménye az érzelem, az elme és a test között".

A folyamatoknak keringési idejük van. Ezen belül néha van bizonyos szükséges várakozási idő. Meg kellett várni, amíg a ragasztó megköt a korlátnál. Meg kellett várni, amíg a gyümölcsleves kellően lehűlt, hogy be lehessen tenni a fridsziderbe. Meg kellett várni minden étkezésnél, amíg M. felemeli a kanalát. Ki kellett várni a sort a reggeli toalettnél. Ki kellett várni, amíg a repülő engedélyt kapott a felszállásra. Csendben ülve meg kellett várni, amíg a következő „csend öre” meg nem állt előtte, hogy felváltsa. És türelmesen ki kellett várni a korlátkészítésnél, amíg a nem megfelelő helyén a megfelelő megoldás meg nem jelent U.-ben.

„A várakozás egy lehetőség. Várni arra, hogy amit elvárnak tőlem, az megjelenjen. Ha csak aktív vagyok, ahogy a nem megfelelő fűrógéppel és fűrészárakkal egy egész nap feleslegesen és egyre elkeseredettebben kísérleteztek a kőfálnál, akkor ez a passzív aktivitás elsősorban a folyamat figyelésének lehetőségét. Megfigyelni, látni és elviselni ezt a tehetetlen, passzív aktivitást nem könnyű, de már a valóság látásáról tanúskodik, egy aktív passzivitásról. Ez a figyelem az önmegfigyelés” - mondta M. Amikor egy teljes napi eredménytelenség hatására - hogy előbbre vigye a dolgokat - felajánlotta U.-nek, majd A.-nak, hogy méretet vesz a lépcsőről és otthon Magyarországon megtervezi majd a jó megoldást, átküldi levélben és jóváhagyás után legyártatja és majd jövőre összeszerelik, A. azt mondta: „tudod mi itt, most azért vagyunk, hogy megtegyük, amit itt és most lehet. Nem érdemes a jövő évről beszélgetni”. Megértette, hogy teljesen azonosult a problémával és elfelejtette a nap feladatát, a nap témáját, azt a bizonyos másféle perspektívát, aminek a közepén nem a korlát van, hanem a valóság, aminek csak része a korlát és ő maga is. Mire fogok figyelni minden nap, órákon keresztül, amikor körülöttem hatvan ember franciául beszélget egymással, miközben egy szót sem értek belőle? - kérdezte még otthon önmagától. A kérdés teljesen jogosnak látszott és nem volt rá válasz. Legalább is az esze nem tudott rá válaszolni. Akkor még nem tudta, hogy ez a kérdés nemcsak a beszélgetéseknél, hanem a mozgásgyakorlatoknál és a másokkal végzett közös munkánál is fel fog merülni. Aztán meg kellett lepődnie. Újra és újra. A beszélgetések tele voltak „ismerős” szavakkal, a hangszínek és a gesztusok pedig beszédesebbek voltak. Volt valami láthatatlan közös. Nem nyelvi szabályok, nem fogalmak, hanem valami mélyebb. Valamilyen közös jelenlét, ami együtt-látott, együtt-értett. A mozgásgyakorlatoknál nem is törekedett a nyelvi megértésre, mert úgyis reménytelen volt. Örömmel bújt el a leghátsó sorban és csak az előtte állók mozgását figyelte. Aztán rá kellett jönnie, amit már otthon önmagán megtapasztalt, hogy ők is, bár értik mégsem tudják pontosan közvetíteni a mozgást. Akkor elengedte a szavak fordítgatását, elengedte a mások követését és megpróbálta megérezni a mozgást magát. És megindult valami, ami egy örömmel párosult. Ha hibázott leállt és megvárta a kedvező alkalmat a visszacsatlakozásra. Amikor L., aki a mozgásgyakorlatokat vezette, elmagyarázta azok jelentését, értelmét a munka szempontjából tényleg olyan volt, mintha „magyar”-ázat lett volna. Egész testével érezte, amit L. franciául mondott. És nem fáradt el, pedig másfél órán át tartott. Nem is engedhette meg magának, hogy elfáradjon. Mellette hetven-nyolcvan éves nők és férfiak fáradtság nélkül, átélve végezték a

gyakorlatokat, nem azért mert annyit gyakorolták, hanem mert teljes lényükkel jelen voltak. De ez már késő délelőtt, ebéd előtt volt.

„Valamit mindig gyakorlunk” - emlékezett M. egyik megjegyzésére még Magyarországról -, „mert minden mozgásban van, ha a szokásos hétköznapit tesszük, akkor azt gyakoroljuk, ha mást, akkor azt”. Miért kell mást gyakorolni, mint ami az élet? Miért, minek az érdekében vagyok itt? - kérdezte magától. Pourquoi? - kérdezte egyik este egy francia asszony is. Reggel nem volt beosztása. Hatkor kelt és kísértelt a házból. A levegő langyos volt, a kabócák még nem kezdtek el nevetni. A szomszédos házakban is még mindenki aludt. Ahogy felfelé ballagott az úton a táj egyre jobban kinyílt. Körben fák borította hegyek itt-ott kopár sziklás lejtőkkel. A út mellett, a házak között leander és leander, fehér, narancs, vörös, lila káprázatos színpompával. Olajfák, mandulás és szőlő-szőlő mindenütt. A lankás domboldalokban itt-ott házcsoportok. A házak és a házak közötti kerítések is mind ugyanabból a kőből. A vékony talajréteg alatt, amely teljesen kiegészített a hőségben mindenütt ez a kő van. Ez tart meg mindent. Egy széles, lapos völgyhöz ért. Letért az útról és a keskeny ösvényen haladt felfelé. Itt nem volt kiéve a talaj. Kétoldalt méteresre nőtt a zsurló. Oldalt a kaszált tarlón üregi nyulak kergetőztek és a hatalmas kocmányos tölgyről három búbos banka röppent fel. Visszaindult. A háztól nem messze O.-t és S.-t látta közeledni, akik a szomszédos panzióban kaptak szállást. Egész lassan, karonfogva sétáltak lefelé a ház felé. Olyan volt a mozgásuk, mintha táncoltak volna, mintha semmi más nem lenne a világon, mint ott, az a reggel a szellővel, a leanderekkel, a kökerítésekkel és velük, együtt egymást karonfogva. Látta magát is, ahogy ott állt és várta őket. Nem értette, miért ment oda. De ott volt és érdekes módon semmi más nem kavargott a fejében, ahogy szokott. Csak egyszerűen ott volt.

A „sitinghól” előtti várakozó helység már dugig volt, amikor odaért. Már csak M.-re és L.-re vártak. Mire bejutott, már csak hátul, M. előtt talált helyet, de mielőtt leülhetett volna L. egy mozdulattal előre irányította. Pedig M. már odébb is húzódtott, hogy eléje férjen. Leült legelőre, a nagy elhúzott üvegablaknál, ahol mozgott egy kis szellő és kilátás volt a köteraszokon és tetőkön át az udvarra, a fenyőkre és az egész kertre. Elhelyezkedett, majd lehunyta a szemét.

Másnap reggel igyekezett befelé és már eleve ide ült, a férfiak sorának elejére, az ablakhoz. Maga elé nézve várta a többiek elhelyezkedését a csendes gyakorlathoz. Látta az előtte elvonuló meztelen lábfejeket és elcsodálkozott azok egyszerűségén, változatosságán és harmonikus mozgásán. Olyan könnyedén mozogtak, mintha táncoltak volna. A reggelinél, szokás szerint M. elmondta a nap „témáját”. Egy más perspektíváról beszélt, egy másféle beállítottságról, másféle irányultságról. Egy olyanról, ami a valóság látása. Nem képzelődés, nem ábrándozás, nem azonosulás, hanem a valóság jelenléte. Erre a beállítottságra emlékeztethetik egymást napközben azok, akik itt vannak.

Amikor együtt dolgoznak, amikor találkozik a pillantásuk, amikor szólnak egymáshoz. Ez a nap témája - mondta. A nap témája egy olyan híd volt, ami a tényeket - a fizikai munkákat, a mozgásgyakorlatokat és az egymást elviselés munkáját - összekötötte egy magasabb perspektívával, irányultsággal, beállítottsággal. Téma naponta egy volt, de áthatotta volna az egész napot, ha nem felejtette volna el. Szerencsére ez is ki volt találva. A reggelinél elmondott téma előjött az angol nyelvű eligazításnál, ebédnél a kérdések és tapasztalatok megbeszélésénél, majd a délutáni közös beszélgetésen, és este is a vacsoránál. A valamilyen másféle beállítottság, mint

téma megtapasztalását a napi munka során másnap követte a másokkal való kapcsolatában való megtapasztalás, majd a saját helye, szerepe meglátása ebben a másféle irányultságban, a Nagy Szervező munkájában. Majd következett egy csendes nap, amikor csak annyi volt a nap témája, hogy ne beszéljen feleslegesen semmit. Ez volt számára a legnehezebb, pedig egy csendes, befelé forduló embernek tartotta magát. Utolsó nap reggelén a mindennapi kenyér megtapasztalása volt a nap témája. Azé a kenyéré, amit mások készítenek el számára, de azé is, amit minden lélegzettel magába szív, és azé is, amit a szokásos hallás helyett figyelés, nézés helyett látás, érzés helyett érzékenység biztosíthatna minden pillanatban számára. Annak a benne lévő egészen kicsi, fejletlen gyereknek a tápláléka, akiről nem gondoskodik eléggé, s aki ezért éhezik a nagy bőségben. Ki lopja el a táplálékát? Hol lehetne helyet biztosítani ennek a tápláléknak? Végül pedig az elutazás reggelén az útravaló téma: hazavinni azt az ízt, amit együtt átéltek, a csend ízét, a közösség ízét, a másféle beállítódás ízét, és képzelődés és álmodozás helyett (ami nagyszerű és hatalmas álom is lehet) jelen lenni a valóság számára.

Mivel a korlátelőző nap elkészült, vállalta az étkezések előkészítési munkában való részvételt. Még csak kilenc óra volt. Tízkor kellett „beülnie” a kis medencébe őrizni a csendet, ami korábban egy csobogóval ellátott tavacska lehetett. Mindenki nekilátott a munkáknak. Csendben állt a lépcső alatt, amihez a korlátot készítették az előző két napban és nézte. Nem sikerült a legjobban, mert letről nem nézték meg a lyukak helyét, így a három darabból álló kész korlát darabjai nem voltak egy vonalban és az esési szögük is eltért. Miért vagyok itt? - merült fel a fejében újra a kérdés. Valaki azt mondta, hogy kell ide egy korlát. Szükség van rá, mert sok az idősebb ember és a magasba ívelő lépcső, korlát nélkül veszélyes. De biztosan nem a korlát miatt jött ide, talán valamit gyakorolt a korlátkészítéssel? Mit? Lehet, hogy nem is ő gyakorolt, hiszen csak az erejét, a tapasztalatát, a kezét és a lábát adta hozzá. Csak jelen volt, mint a fűrőgép, a dübel és a collstock. Valaki használta. Valakinek szüksége volt a kezére, lábára, erejére, tapasztalatára. Valaki szükségét szenved és a saját érdekében eszközként használja. Valaki fejleszteni akarja az ő képességeit a saját maga érdekében. Nem a háznak kell a korlát, bár annak is, nem a háznak kell az ő jelenléte, hanem valakinek, aki szükségét szenved. Aki csak az ő figyelem-szentelésén keresztül jut hozzá az alapvető szükségletéhez ezen a szerves működésen keresztül. Dolgozik a természet, ha hagyja dolgozni. Uram irlalmazz! Már hatvan éve itt vagyok és még sohasem láttam meg ezt a szükségletet. Az enyémet igen, a másét is néha, de ezt az alapvetőt soha - tört fel belőle. Az udvartakarítókhoz állt be. Háromnegyed tízkor jött P. és azt mondta: István, it's time to guard the silence.

Beült az előző helyére. A kőpadkára kis párnát tettek és egyet a láb alá is, hogy a kő ne nyomja a bokacsontot. A nap még nem süttött oda. Meglehetősen kényelmes ülést vett fel. Nem volt számára ismeretlen a helyzet. Előtte hetekig a szabadban meditált reggelente. A szikla, amin ülni szokott a Dunakanyarra nézett és télen, amikor kristálytisztá volt a jeges levegő még a Magas-Tátrát is lehetett onnan látni. Megszokta a madarakat, a legyeket és az erdei pockok neszezését is. Itt csak a többieket, az embereket kellett megszokni és a velejáró „mit szólnak”, a „biztosan hülyén nézek ki”, a „csak el ne aludjak”, a „most ki mehetett el itt” belső fecsegését. Lassan elült a fecsegés és ismét megjelent a kérdés: miért vagyok itt? De már egy más perspektívában. Minek az érdekében vagyok itt, kinek a szolgálatára vagyok itt? Igen - mondta benne valaki

- a háznak szüksége van erre, a többieknek is szüksége van rád (talán), és aztán.?

„Minden ember Isten egy kísérlete” - ugrott be neki M. szava a sufi dervisekről. Szóval egy kísérleti laboratórium vagyok - gondolta, s eszébe jutott a papírgyár laboratóriuma, ahol kezdőként dolgozott. A napi rutinvizsgálatok sora és a fejlesztések, amik igazi kísérletek voltak a csomagolópapír szilárdságának növelésére, az írópapír íróképességének, a hullámpapír ütésállóságának, a kézi-lemez törésállóságának fokozása érdekében. Ahány papírfajta, annyi eljárás a fejlesztésre és hozzá eszközök sora. És aztán a próbaüzem, a sorozatgyártás, majd a következő fejlesztési fázis. De itt? Mi fejlődik és milyen célra? A papír nem tudta miért tettek hozzá ilyen vagy olyan adalékokat, ami finomabbá, alkalmasabbá tette a célra. Egyszerűen elfogadta, elviselte és szolgálta minden tudat nélkül. Benne pedig ez a sok kérdés. Ez a sok „ezt szeretem, ezt pedig nem”. Lehet, hogy éppen itt van a kísérlet célja. Eljutni az eszköz jelleg. elfogadásáig? Rendelkezésre bocsátani az eszközt? A kabócák csak röhögtek az egészen és a szomszédból áthallatszott a gyerekek visongása, ahogy a medencében fröcskölték egymást. És akkor meghallotta, hogy jön valaki befelé és megáll előtte. Ez Á. - villant át rajta váratlan hirtelenséggel és kinyitotta a szemét. Á. állt ott szóltanul. Átadta a helyét és ment a 11 órás frissítőt előkészíteni.

A frissítőt egy kerek üvegasztalon szolgálták fel. Mindenki számított rá, mert munka közben sem inni, sem enni nem volt idő. Előkerültek a vizeskancsók a jégről és vagy citrom, vagy csak jégkocka került bele. Volt egy citromfűhöz hasonló ízű meleg tea is, amihez valót M-P. az utcán a bokrokról szedte össze. Aztán volt ott csokoládé - fehér és fekete -, sárgadinnye, vagy kis maradék pite, kávé és filteres tea is. Az egész nem tartott tovább húsz percnél. Aki később jött lemaradt a javáról, de víz mindig volt a jégen. Ahogy minden - még a bor is - elérhető volt bárki számára, de valahogy senkinek sem jutott eszébe közben elérni. Viszont emlékezett rá, hogy előző nap, amikor U.-vel belemerültek a sziklafúrás rejtelmeibe, Sz. az odaválási asszony odajött hozzájuk és figyelmeztette őket az ivás szükségességére. Jó volt ez a rend és elég volt az alkalom is. Mint egy laboratóriumban, ahol mérlegesen kimérik a hozzávalókat. Háromnegyed tizenkettőkor lett vége a mosogatásnak és kezdődött el a terítés az ebédhez. Ez egy újabb kísérleti fázis volt. Az étterem kb. tízszor hatméteres, fagerendás magas terű, öt ajtón át megközelíthető. Asztalok és székek öt sorban és kétoldalt még egy-egy sorral a fal mellett. A középső három sor asztal alacsonyabb és a székek helyett csak lapos dobozok. Az ülőhelyek között csak annyi a hely, hogy a könyökök csak néha érjenek össze. Mozgási lehetőség semmi. Ha egyszer egy sor beült, akkor onnan kijönni nem lehetett. Az előkészítésnek - mint minden más területen is - mindig van gyakorlott felelőse, elrendezési terve, ellenőrzési módszere éppen a hely szűkösége és az utólagos korrekció minimális lehetősége miatt. 7 emberre egy sótartó, 4 emberre egy kenyereskosár, öt emberre egy üveg bor, négy emberre egy kancsó víz, hét emberre egy tál sajt. Minden fogás előre, a konyhában tálalásra kerül, mert utólag, ha már mindenki elfoglalta a helyét nem lehet osztani. Ez például egy egyszerű spanyol ebédnél egy leveses tálkát, egy salátás tányért, egy desszertes tányért és egy főételt tartalmazó nagytányért jelentett. A közös fűszerek és italok cseréje az asztaloknál egyszerű kézmozdulatokkal, csendes szavakkal történt. Étkezés után egy másik önkéntes csapat végzi a mosogatást és elpako- lást. Ebéd közben és után kérdések tapasztalatok a nap témájával kapcsolatosan francia nyelven, illetve

spanyolul. Fordítás nincs. Nyitott szemmel, nyitott füllel, teljesen lazán és érzékenyen próbálta átélni ezeket az órákat. Egyik nap U. és M. pont előtte, egymás mellett ültek. Szembeötlő volt a hasonlóságuk. Mint apa és fia. És akkor rájött miért tűnt számára első látásra ismerősnek U. Csodálkozva és ismerősként néztek egymásra első nap az eligazításnál. Aztán napokig együtt is dolgoztak. U., apja hatvanéves kora kiköpött mása volt.

Már ebédnél látszott, hogy az időjárás megváltozik. Felhők gyülekeztek, ami előtte napokig nem fordult elő. Az ablakokat elkezdte becsapkodni a szél és hirtelen egy rövid zápor sepert végig. A rend felbomlott, de csak pillanatokra. Két-három ember kivételével mindenki visszaült a helyére és a beszélgetés folytatódott. Meglepett a hirtelen reakción, de aztán megértette, mivel sok párna, ruha, eszköz maradt kinn az udvaron szanaszét. Ebéd után már ismét sütött a nap és elindult a szállásra, hogy eleget tegyen a kötelező sziesztának. Eszébe jutott, hogy a reggel kimosott inge és zoknya kint maradt az esőben a szárítón. Keresni kezdte, de sehol sem találta. Aztán benn a hálóteremben az asztalon ott volt összehajtván az inge, rajta a zokni és mellette szép sorban a többiek mosott holmija. Vajon ki figyelte meg mi kihez tartozik és gondoskodott ilyen aprólékosan róluk? Rejtély. Ahogy a Mindenség is az. „És hogyan válik a mindennapi rejtélyek sora észrevétlenül semmiséggé, banalitássá? Ez önmagában szintén egy rejtély” - mondta egyszer Badacsonyan M.

A forróságban mélyen elaludt. Arra ébredt, hogy csöpög az arcára a víz. Kinn ömlött az eső, villámlott és dörögött és az ágya melletti asztalra egyenesen csöpögött be az esővíz. Arról fröcskölt rá. Elkezdte odébb húzni az asztalt, amikor látta, hogy a gerendákról több helyen is csöpög be az eső. Aztán már folyt. De akkorra már mindannyian talpon voltak, kivéve R.-t, aki békésen aludt tovább mivel az ágyát elkerülte a csöpögés. Próbálták menteni az ágyakat, matracokat, ruhákat. Először csak egy ember állt neki egy szemeteslapáttal merni kifelé a vizet az ajtón, majd szép lassan mindenki beállt, mert a vízszint egyre nőtt. Itt-ott már bokáig álltak a vízben. Az eső pedig szakadt. Egy órán át küzdöttek. Hallották, hogy kint a háznál is keményen dolgoznak. Később kiderült, hogy a könyvtár is beázott. Majd kisütött a nap és estére a melegben felszáradtak a padlók. Az idő kicsit megenyhült. A kabócák egy ideig nem röhögtek. Sokkolta őket a vihar.

„A belső időjárás éppúgy, ahogy a külső, nem mindig kedvező. Hol ilyen, hol olyan. Nincs mindig szép idő. De nem lehet mást tenni, mint megfigyelni az éppen jelenlévő állapotát és elviselni ezt az állapotot. Elviselni, nem cipelni, eltélni vagy elkenni. Ez a figyelem az önemlékezés” - mondta a fél ötös felolvasás előtt M. A felolvasáson H.T. *Hogyan tartható fenn a nyitottság* című könyvének néhány oldala hangzott el K. határozott, az egész termet betöltő hangján. Utána R. olvasta fel ugyanazt spanyolul. Majd kis csoportokban beszélgetés kezdődött róla. A „magyarok” az amerikai néger asszonnal együtt mentek be M. szobájába, ahol B., egy párizsi asszony olvasta fel az anyagot még egyszer angolul.

Mivel egyik nyelvet sem értette pontosan, hagyta a szöveget rezegni a belsejében. Nem gondolkozott, nem fordítgatott, hanem ha volt is néhány szó, amit kapásból megértett, az kiegészítette az összbenyomást. A napi témát tudta és át is élte a nap folyamán. Kialakult egy olyan figyelme, amit nem a szavak vezéreltek, hanem mindaz, amit képes volt egy átfogó figyelemmel felfogni. Néha órán át semmi, aztán egy gesztus, egy szó, vagy egy tekintetkontaktus és valami hirtelen megértődött, benyomódott. Csak a helyet igyekezett

biztosítani a számára azzal, hogy ha lehetett nem vezett bele semmibe. Néha nem lehetett. Olyan mély forrásai és olyan kialakult reflexei voltak a belevezetés lehetőségének, hogy sokszor órák múlva vette észre az azonosulását. Ilyen volt a magyar szó hatása. Ott még fokozottabban, mint otthon. És hát a csodálatos táj, az asszonyok mosolya, vagy a munka láza. Néha pedig megjelent valamiféle kétség abban, amit látott. Megjelent egy másféle látás, figyelem, érzékenység. Ilyenkor még a légzése is megváltozott. Mélyebb lett, mintha minden cseppjét hasznosítani akarta volna. Csak előidézni nem tudta ezt az állapotot. Türelmesen várakoznia kellett, amíg megjelent, de megjelent. Többször is elhatározta, hogy megszólal, feltesz egy kérdést angolul, vagy magyarul, de J. nyomtatékosan figyelmeztette, hogy ez a gyakorlat nem a magyaroké. Pedig jó lett volna kitenni magát a kétségnek, a bizonytalanságnak, és megpróbálni maszk nélkül megnyilatkozni. Utolsó este már majdnem megszólalt, amikor a mellette ülő avignoni asszony tört angolsággal halkán odaszólt hozzá: „tegye fel a kérdését, mondja el, amit legbelül érez!” Akkor bezárult. Nem a magyaroké ez az este sem! Majd Badacsonyan!

A párizsi asszony azonnal, az amerikai asszony rövid időn belül kiment, mert magyarul kezdtek M.-el beszélgetni a felolvasottakról, a magyarországi csoportról és a szeptemberi badacsonyi találkozóról. Meghitt beszélgetés volt. Barátok közötti. Talán még P. is megérezte ebből valamit, aki csak most tanul magyarul. Meghitt, vagyis teljesen nyitott és őszinte. Nehezen váltak el M.-től és ezt minden alkalommal, amikor a „magyarok” voltak vele együtt megfigyelte. Nem egy egyoldalú, „tanítványi” ragaszkodás volt ez a „mesterhez”, hanem valamilyen megszűnni nem akaró, szavak nélküli kommunikáció, ami valahogyan rejtve mindig jelen volt, amikor együtt voltak vele. Ha négyesben akkor is, ha hatvanan, akkor is. De bizonyítéka nem volt és még beszélni sem tudott róla senkivel. Mit mondhatott volna? A kabócák ügyis nevettek rajtuk eleget. Már hét óra volt és mennie kellett előkészíteni a vacsorát. Körbehordta a hatvankét kanalat, hajtogatta és kirakta a hatvankét szalvétát, felhozta a tizenegy üveg bort és kirakta a már előkészített kis alátétekre, nyolc előtt tíz perccel felhordta a pincéből, a jégről a vizeskancsókat, mert már az elején elmagyarázta valaki, hogy azt csak a „last minute”-ban lehet felhozni, mert mindenki a jeges vízzel kezd, még a borosok is. Az éberebbek kezdtek beszívárogni a terembe, hogy elfoglalják a legjobb helyeket a fal mellett. Már előre tudta, hogy a „főnökség” előtti alacsony asztalhoz kerül, ahová csak cipőkanállal lehetett beülni és fele annyit lehetett enni, úgy össze volt szorulva. A főétel késelt és a helyek lassan mind beteltek. Csak az aznapi „mindennapi kenyér” biztosítók és a felszolgálók várták a tálalás megkezdését. Megindultak a konyhából a tányérok és a sorok elejéről kézzel kézre vándoroltak a távoli sarkok felé. Nem lehetett mit tenni. Mindenkinek részt kellett vennie a felszolgálásban. Mikor az utolsó adag is a helyén volt keresni kezdte a helyét, de az a bizonyos sor már tele volt. Akkor a terem túlsó végéről intettek, hogy ott van egy hely még. Körbement a női szobákon át a másik ajtóhoz. A hely az első sor szélén volt, ami szemben volt a többivel. Mély benyomást tett rá. Mindenkire „rálátott” és ezzel párhuzamosan egy nagy együttérzés jelent meg benne. És egyfajta felelősség is. Nem ülhetett, nem ehetett, nem mozdulhatott, nem beszélhetett ott akárhogyan. A vacsora végéig megmaradt ez az érzése, de nem volt nyomasztó, inkább fokozta az éberségét. Megfigyelhette a hozzászólók gesztusait, a „lent” ülők viselkedését evés közben, az italok és ételek vándorlását kézzel kézre és az arcokon a nyugodt figyelmet, a beszélgetőket

vagy éppen a leragadó szempillákat. Önmagát látta.

Fél tízkor a „szitinghól”-ban Á. magyar népdalokat énekelt. A dalok szabadságról, szerelemről, rabságról, szabadulásról, vágyakozásról, ébredésről, az emberi sorsról szóltak. De ott volt mögöttük egy hatalmas csend és a csend mögött ott volt a Munka. Mindkét fajta. A belső, ami a mélyből feltörő vágyakozásról, a rabságról, a felébredésről, a szabadulásról szólt, és a külső is, ami egy felülről jövő vágyakozásról, szabadításról, növelésről, egyesülésről énekelt. Az ébresztő kakasszóról, a csodálatos madárról, aki felszáll a „vármegye házára, sok szegény legénynek szabadulására”, és egy másikban „te csak szálj... s ha az Isten néked rendelt, tiéd leszek már”. Ott volt ez a csend és ez a Munka más estéken is, amikor O., M. vagy P. zongorázott. A balkéz monoton játékában mindaz, ami a szokásos, a megtartó, a közösségi, a társas, a tapasztalatot adó, míg a jobb kéz sokszínű dallamában a munka állandóan hullámozó kétsége, emelkedő vagy süllyedő érzelmű várakozása, a tapasztalat kitörő öröme és a szembesülés csüggedése.

Korán volt még. Már nem volt dolga. Társait, a magyar lányokat P. elvitte a szállásukra. Kiült az utcai front kisudvarán a kőpadra, ami körül délelőtt a gyomot húzogatta. Nézte a lába mellett még sötétben is szorgoskodó nagy fekete hangyákat és észbe jutottak a kabócák is, akik ilyenkor már elhallgattak. Volt valami tiszteletreméltó a hangyák szorgalmában, akik mindent a közösségért tettek. Nem volt egójuk, mindegyik teljesen tudattalanul egy egyéniség volt. Minden találkozásukkor összedörgölték csápjaikat erősítve egymásban az azonos közösséghez tartozást. Már nem kellett kísérletezni rajtuk. Ki voltak fejlesztve. Arra szolgáltak, ami a dolguk a nagy egészben. Táplálkoztak, szaporodtak és táplálékul szolgáltak. A kabócák is. Az ő dolguk nappal talán az éneklés, a kacagás. Sokszor figyelmeztették felcsattanó kacagásukkal a hét folyamán, amikor belezúgott valamilyen tennivalóba, képzelődésbe, álmodozásba, vagy csak egyszerűen a beszédbe a beszéd kedvéért.

M. jött le a konyha felőli kőlépcsőn és leült mellé. Ő volt az egyetlen, aki nem volt magyar mégis beszélt magyarul, sőt héberül, franciául és angolul is. Ő volt a „magyar csapat” egyik segítője. Csendben ültek egymás mellett, majd lassan beszélgetni kezdtek a miértről, a hogyanról, a csodálatosról és a helyükről, a hétköznapi „tennivalójukról” ebben a csodálatosban. A kockázatokról, ami ott van minden pillanatban, minden mozdulatban, gondolatban, szóban, minden döntésben. Ott van akkor is, ha nincs mozdulat, nincs szó, nincs gondolat, és elhatározás sincs. Akkor abban van a kockázat. A Nagy Kísérletező mindent hasznosít valamilyen szinten. A kockázat abban van, hogy sikerül-e emberi szinten hasznosítania egy ember létét, vagy csak „hangya”, vagy „kabóca” szinten. A kockázat vállalása is - mint minden - lehet tudatos és tudattalan. Beszéltek a megértett továbbadásának kockázatáról is. Az önmagának megtartás okozta növekvő feszültségről és a könnyelműen szétszórás romboló hatásáról.

A türelmes, elviselő, együtt érző jelenlét módszeréről, melyben újra és újra együtt át lehet, kell élni a felfedezés, a kísérlet folyamatát. Milyen könnyű beszélni róla (és írni; „ha mindazt értené, ami a saját könyvében áll. én volnék az, aki önhöz jönne, meghajolnék és kérném, hogy tanítson” - mondta Gurdjieff Ouspenskynek) és milyen hosszú maga a kísérleti fázis. És beszéltek a hangyák értetlenségéről és a kabócák kacagásáról, és a háborúról is. Nyugodtan beszélgethettek. Mindketten túl voltak már az ötvenen. Aztán aludni mentek. Ahogy befelé ballagott az udvaron megjöttek a lappantyúk és elkiáltották az éjszakát. Éjszaka ők helyettesítették a kabócákat. A férfiszálláson valami más volt, mint a

megszokott. Mindenki fent volt és heves beszélgetés folyt spanyol nyelven. Először a francia D. jött oda hozzá és megadta a címét. Majd az izraeli R.-el cseréltek címet. Végül a spanyol J. kérte, hogy írjon. Nem értette a dolgot, mert az egész hét során alig váltottak néhány „bon jour”-nál többet. Aztán észbe jutott M. korábbi megjegyzése: „A világ változóban van. A forma változik, de valami, amit a forma eltakar, állandó marad. És ez sokkal fontosabb a formánál.” Lassan érteni kezdte M. célját ezzel a „nemzetközi” találkozóval kapcsolatban. Ezt az állandót kell erősíteni először az önmagával való belső együttlét, majd ezen keresztül a nem feltétlenül személyes, de csendes együttműködés mély emberi kapcsolataival. Körbeért a hét. Utolsó reggel csendes együttülés, eligazítás a nap témájáról, reggeli, majd gyors búcsú. A szemek valahogyan furcsán mások voltak, mint az előző napokban. A torokban gombóc.

Megcsináltam! - gondolta magában hazafelé a repülőn. És akkor most mi van? És mit is csináltam tulajdonképpen? Részt vettem egy kísérletben, mint eszköz. Valaki egyszer megérezte, megértette, hogy egy magas szükséglet érdekében néha, de rendszeresen, újra és újra végre kell hajtani egy kísérletet. Kísérletet annak igazolására, hogy lehetséges egymást nem ismerő emberek között, bizonyos feltételek megléte mellett együttműködés, összhang. A feltételek között az első a csend, amely minden mögött ott van és meg is nyilvánulhat. A második, ennek a belső csendnek az egyéni fenntartásáért való küzdelem. A harmadik, a védett, de mégis, a hétköznapihoz hasonló életkörülmények és súrlódások biztosítása.

És a negyedik, az így forgásnak induló kerék egyenes forgásának a fenntartása egy lehetséges legmagasabb szinten. Igen, az egész a hét törvényén alapszik. Csak meg kell érezni az egyéni, a kis és nagycsoportok, és az egész forgásában beálló lelassulást, intervallumokat és ott egy megfelelő sokkot kell biztosítani. És akkor forog. Milyen egyszerű is elmondani és milyen nehéz megtenni. Pedig megtörtént: forgott. Csak hagyni kell és éberén figyelni. Volt egy *dó* minden nap elején: a „sziting” és a nap témája. Majd napközben a rend fix pontjai és az apró kis, sokszor észrevétlenül maradó figyelmeztetések, jelek, sokkok egymástól és mindentől. A megbeszélések és kérdések tartották fenn a *dó* által meghatározott magas szintet. S végül, a nap végén ismét a csendes együttlét, a zene és ének, ami átvezet, átvezethet egy rövid kis zökkenő után a következő napba. És az egésznek, a kísérlet végén marad egy nagyon sajátos íze, ami sokáig, még hétköznapi körülmények között is fennmaradhat, majd újra és újra előjöhet. És valami közben lassan és titokzatosan megváltozik. Ez is, ahogy a táplálék alakul át szép lassan erővé, érzélemmé, gondolattá.

Útközben bevásárlás az Auchen-ban, négy órás autótú Nizzába, a Cote'd Azzure-on nyüzsgés, a repülőtéren ideges várakozás, viták sora a gépben az ülőhelyek miatt, viharfelhők dobálják a gépet, elszámolás a költségekkel. Akkor most várni kell a badacsonyi találkozóra, vagy a jövő évi gordesira? Vagy csak minden nap, minden pillanatban - most, itt -, ha lehetséges valóságosan jelen lenni mindig abban a kis kerékben, amiben éppen van, bármelyik is az? És a többi, az összes nagyobb és még nagyobb kerék forgatását egészen az Univerzumig rábízni a kísérleti labor Vezetőjére? „Az ész képtelen rá válaszolni. Átengedi a helyét egy átfogó, csendes, aktív figyelemnek” - amikor lehetséges.

Pilinszky János

A hamis tanúságról

Mert a hazugság nem elég, hogy vétek, de egyenesen az

a fajta bűn, mely tájékozódásunk normáit kuszája ösz- sze. Az a merénylő, ki legelőször is a világosságot oltja ki, az órákat állítja meg, az iránytűt törí szét, hogy azután "szabadon" dolgozhassék. Szabadon? A szabadság, amit a hazugság szül, egyedül a zűrzavar szabadsága lehet. A pánik szabadsága. Isten nyolcadik parancsa az Újszövetség tükrében beláthatatlan méretű stratégiai térképévé tágul egy ütközetnek, melyben a rend küzd a zűrzavar, az önzetlenség az önzés, az igazság a hamisság ellen, az emberiség legalapvetőbb érdekeinek megvalósításáért.

Mivel azonban a hamisság mindenképp önzésből fakad, sorsa is szükségszerűen véges. Vele szemben az igazság csak ideiglenesen veszíthet, sorsa viszont szükségszerűen torkollik a végtelenbe. Az igazság ezért sose lehet türelmetlen vagy támadó, és sose irányulhat senki ellen. Tartalmára hogyan is cáfolhatna rá természete? Győzelme a szelídekre vár és a türelmesekre.

Az igazság sorsa fölött maga Isten virraszt.

Sütő Zoltán

A kereszténység mint átmenet az ókultúrából a sudra paradigmába

Nagyot fordult a világ. Az új elit tagjai nem ritkán a tehetséges sudrák közül kerülnek ki, akik egyet mindenképpen megtanultak: a misztika a sudrák kenyere, s benne a valóságtól való félelmük nyilvánul meg - a hatalom birtoklásához pedig nem a misztika, hanem a valóság józan ismerete vezet. Mindig is csak a sudráknak volt lehetőségük drága idejüket azzal múlatni, hogy az igazságot néhai próféták és jelenvaló események szövevényes összefüggésrendszerében próbálják megragadni, nagyobb súlyt tulajdonítva a misztikus viszonylatoknak a közvetlen szemléletben feltáruló elemi összefüggéseknél, akár egészen elszakadva a valóságtól. Viszont éppen ezért az Ó- és Újszövetség egységébe foglalt Biblia, ami egyrészt peserként, másrészt a fordulataiba kódolt egyéb jelentésrétegek (pl. gnosztikus) kétségtelen jelenléte miatt kitűnően alkalmasnak bizonyult az eredeti zsidó sudra célrétegen túl a teljes goj sudra tömeg figyelmének lekötésére. Azóta is lelkes sudra papok és híveik újabb és újabb generációi tanulmányozzák lankadatlan szorgalommal, és fedezik fel benne tökéletesen programozottan a részükre adagolt misztikus tartalmakat. S az egész kereszténység funkciója nem is több és nem is kevesebb, hanem éppen ebben áll: a nyájhoz csatlakozással megadja az önálló gondolkodásról lemondó sudra számára a lehetőséget arra, hogy önmagára a zsidó kiválasztottság örököséeként tekintve, a zsidó bárány áldozatának haszonélvezőjeként, félelemben, ösztönösségben, homályban töltött életét Isten üdvözítő oldalán értelmezze.

— Miért szükséges ez egyáltalán?

Van itt egy alig észrevehető, mégis lényegi fontosságú szemléleti differencia, ami az ókultúra és az újkultúra paradigmája közötti különbséget jelenti, és ilyenformán két világot választ el egymástól: a világ és az élet belső és külső szemlélete; szerves és szervetlen szemlélete; a kereszt vertikális szárán és horizontális szárán értelmezhető szemlélet.

Az ókultúra a teremtő aktust univerzálisan gondolta el, amely mint törvény egyaránt áthatja a makrokozmoszt és mikrokozmoszt, szabad cselekvésteret nyitva minden létezőnek: életet és halált cselekedni, az individuális létezéssel szervesen bekapcsolódni a nagy egész működésébe, a saját fájdalommal és boldogsággal együtt lélegezni vele, a harmonikus működésben életként értelmeződni, avagy a

drámába belebukással megsemmisülni a halálban. Az ókultúra a törvény ismeretét kizárólag az ember immanensen megtapasztalt létének az örök transzcendensbe át-lényegítésére mozgósította, a törvény emberi életre transzponált dramatikusan fordulatokban történő megjelenítése, megidézése és mágiája által, életrendben, szokásrendben, szertartásrendben és beavatásrendben kivitelezve, konkrétá téve a teremtési indulaton belül az emberi lét mágiájában keletkező valóságot. Az ókultúra az emberi lét ettől eltérő más funkcióját nem gondolta el, viszont megadta az élet bármely mozzanatának értelmezési lehetőségét a mikrokozmoszok és makrokozmoszok bármely szintjéről kifejtendő univerzális törvényekben, így a teljes emberi élet értelmét, akár az emberi létből kifejtendő univerzális törvényekben oldhatóan is. Ilyen módon nem állt hasadás az élet és a működő világ között, az emberi élet azonosnak foghatta fel magát a törvényre alapított életrendben, szokásrendben, rítusrendben a világ és saját egységes lényegével, miközben a beavatási rend által megnyitott térben vertikálisan haladt a teremtési indulat ívén, a transzcendens át- lényegülés felé. A beavatás renddel szakító sudra gondolat számára természetesen megszűnt a fenti önértelmezési lehetőség. Ennek pótlására kellett mesterségesen létrehozni a vallást. Pótlásra pedig azért volt szükség, mert a sudra értelemben néhány évezred alatt rögzült az önértelmezési igény, rögzült a saját élet konkrétságának megtapasztalási igénye, rögzült a tudattalan lebegéssel szemben az életvezetési cél meghatározhatóságának igénye. Félreértések elkerülése végett, ez nem az embernek az „evolúció” bizonyos pontjától elért tudati fejlettségéhez kapcsolódó, törvényszerűen megjelenő igénye, hanem csakis egy magas szinten, beavatottak által működtetett kultúra sok ezer éves eredménye. És ahogyan ez az igény a sudrában felépíthető volt, ugyanolyan módon egy másik elven működő kultúrával le is építhető. (Ennek bizonyítéka a mai kor, amikor rendkívüli hatékonysággal távolítják el a sudra tömegekből a tudatosság igényt, s válik értéké a spontán ösztön- nösség.) (A tudatosság" igénye nem azonos a tudatossággal.) A teljes társadalmi alakulat szétesését elkerülendő, az életrendet, szokásrendet és rítusrendet a lehetőségekhez képest érintetlenül kellett hagyni, hiszen a sudra közvetlenül ezekhez kötődött, s először csupán a körülvevő szellemi erőter átalakítására kínálkozott lehetőség, a beavatási környezetet könnyen kezelhető vallással helyettesítve. Ennek a módszernek a kísérleti laboratóriuma több mint ezer éven keresztül a zsidóság volt. Nagy kérdés, hogy az ő esetükben, a valóságba behatoló és ezáltal önmagát valósággá tevő beavatási' rendnek, mint szellemi környezetnek a lecserélése vallásra, tehát fikcióra, mintegy spontán történt-e, az Egyiptommal szembe fordulás következményének logikája mentén, automatikusan kitermelve egy új emberi funkcionalitást, mégpedig azokat a sudra-szint fölötti személyeket, akik képesek voltak a beavatás vákuumának kitöltésére egy virtuális szellemi alkotmányt létrehozni? Avagy spontánnak csak az Egyiptommal szembe fordulás ténye tekinthető (persze ez is csak a zsidóság szemszögéből, mert a térség társadalmi folyamataiban mindez törvényszerű volt), s a beavatási rendből önmagát ilyen módon kirekesztő Mózes és a zsidóság törvényszerűen vált médiumává egy éppen erre az alkalomra váró szellemi hatalomnak? Esetleg a két lehetőség valamilyen elegye érvényesült?

— Kik voltak a valláscsinálók?

Mózes vívódásaiban még mintha esetlegesség lenne érzékelhető. Akik viszont megörökítették Mózes történetét, tehát az őt Mózes könyv írói, teljesen tudatosan 181 felépített

művet raktak elénk, tudatosan megformált szellemi erőteret, mely a sudra életét képes a mai napig - mint meg nem haladható gondolat - laza, de mégis szigorúan meghatározott irányú pályán tartani. A kereszténység a maga vallási funkcióját még finomabb hangolásban látja el, mint a zsidó vallás. A helyzetből adódóan nem szükséges olyan keményen szembefordulnia a beavatás rend külsőségeivel. A kiüresített funkciókkal bátran díszletez. A legfelsőbb beavatottat 884 például kiváltja a pápával, gátlástalanul neki tulajdonítva a legfelsőbb beavatás attribútumait, az Istenhez közvetlen kapcsolódást és a csalahatatlanságot. A valláselemzést szakértőkre hagyva, én itt röviden csak a kereszténység teljes arcát meghatározó motívumra térek ki. Ez a megváltás tan. Lényegében a zsidó vallásból került átvételre, ahol kezdetleges formája már hosszú pályafutást írt le. A bűn885 és az áldozat viszonyát rögzítette, teljesen tévesen, mintha bármiféle áldozattal bármiféle bűn megváltható lenne. Ez természetesen önkényes elgondolás, semmi köze a működő valósághoz, és semmi köze a beavatási renden belül bemutatott áldozati szertartásokhoz, melyeknek egészen más funkciója volt. Az ószövetségi rítus szerint a közösség elé vezettek egy áldozati kóst, melyre mindenki ráolvashatta bűnét, majd kiűzték a pusztába, ahol vadállatok martalékává vált. Ilyen módon, a kos saját élete árán „elvitte” az emberek bűnét. Az eljárás súlyát az adta meg, hogy hittek benne, s nyilván hasonlóan hatott, mint valamiféle pszichoterápia (l. bűnbakkepzés). A bűn persze ettől megmaradt, valós megtisztulás nem következett be. Mondhatni persze, hogy önmagában a bűntől891 való megszabadulási igény már jelzi a lelkiismeret működését, ami az emberinek tekinthető kultúra alapja. Ugyanakkor ez a megoldás nem oldja, hanem elhárítja a bűntudatot, ami a közösségi kultúra részeként a valóságból kidaszítja, virtuális életpályára helyezi a személyt. Jézus Krisztus megváltói, messiási, krisztusi minősége tartalmát tekintve részben az immanens zsidó messiásképzet - a beavatási rend szellemi szabadítójából immanens szabadítóra átlényegítve -, részben az égi báránnyá szellemített áldozati kos funkciójából tevődik össze. Amint korábban írtam, ez a zsidó vallás szempontjából egy szellemi irányba tett nagy előrelépés, mivel a hagyományos immanens szabadítói funkció fölé rendelődött a bűntől megszabadulási funkció, ugyanakkor a beavatási rend tanításához képest mély zuhanás, mert féltve őrzi a valóságot követni képtelen sudra önkényességi mozzanatát, az ingyen feloldozást a bűnök alól, Isten saját áldozata árán, minden törvényt és összefüggést felrúgva, csak azért, mert mindenhatóságában és szeretetében elvben megteheti. A valóságban azonban nem teheti meg. Isten sem teheti meg, és éppen a szeretet törvénye miatt. (De erre itt bővebben nem térhetek ki.) Ez a világ törvénye ellenében kreált virtuális dráma, mely szövevényes szimbólumrendszerrel kapcsolódik a Tórához, s az időtlen és sokszor kinyilatkoztatott isteni terv beteljesedéseként kerül felmutatásra. Teljes hatékonysággal átörökíti a zsidó vallás bűnelhárítási mozzanatát a kereszténységre, s teszi olyan felülről manipulált sudra valósággá, ami a sudrát tudatosan zárja el a megtisztulás lehetőségétől, bűnében meghagyva a mesterséges feloldozás- sal.

Látni kell, hogy mindez nem oly súlyos még az evangélisták idősíkjáról szemlélve, hiszen ők a közeli utolsó ítéletre készültek, amit közvetlen megelőzőleg nemigen volt mód mást elképzelhetni, mint a bűnök megbánását a világ teljes összeomlásának peremén. Ezzel szemben a kereszténység a korlátlan idő teljességére terjesztette ki megváltási tanítását, amivel elvben örök időkre bűnbe zárta a sudrát. A megváltástans belső hasadtsága megjelenik külső szimboli-

káján is. Jézus Krisztus feláldozása Isten fiaként vagy megtestesült istenként, tökéletesen értelmetlen. Áldozatot csak ember mutathat be Istennek, engeszteléseképpen vagy a magasabb hatalom elismeréseképpen, szimbolikusan lemondva Isten javára valami fontosról, amit egyébként teljes joggal birtokol. Jézus Krisztusnak, mint a Szentháromságban az Atyával egyelényegű Istennek a feláldozása lehetetlen, oktalap és céltalan, mert ember nem áldozhatja fel, mivel nem birtokolja, továbbá Isten nem fogadhatja áldozatként önmagát, végezetül pedig Isten nem áldozhatja fel az embernek Istent, mert mit kezdhetne az ember a számára felfoghatatlan feláldozásával. (Utóbbi olyan, mintha az ember mondjuk a hangyáknak mutatna be áldozatot. Bizonyosan komoly hatással lenne a hangyatársadalom működésére.) Az ember valójában soha semmit sem tudott kezdeni ezzel a virtuális áldozattal, s az egész kereszténység, hamis tanításaival együtt, 2000 év után, feladatát elvégezvén, lassan, nyomtalanul eltűnik majd az emberi cselekvéstérből. Ez az eltűnés persze nem azért következik be, mintha hamissága a sudrának előtt lelepleződne; mert ahogyan nincs a sudrának kompetenciája egy a kereszténységhez fogható elvrendszer elgondolására, éppúgy nincs hamisságainak feltárására sem. S ha sudra körökben mégis „forradalmi” aktivitás indulna a kereszténység hamisságaival szemben - mint ahogy „tudományos” terepen létezik is ilyesmi - akkor az is kizárólag csak a sudra fölötti szint akarataból manipulált folyamat lehetne, melynek célja ismeretlen a sudra előtt. Mint ahogy egy majom sem képes fogalmat alkotni arról, hogy gazdája miért zárja ketrecbe, s időnként miért hagyja nyitva a ketrec ajtaját. - De ha él az alkalommal és kiszökik a ketrecből, ugyan mit is kezdhetne szabadságával?

— Mi tehát a kereszténység?

Szellemi erőter, mely virtuális lehetőségként tartalmazza az erőter létrehozóinak szándéka szerinti sudra" önazonosságot és önértelmezést. Hatalmi oldalról nézve az az eszköz, mely a sudra tömeget használja a beavatási rendre alapított ókultúra lebontására. Kiindulópontja a kipróbált és bevált zsidó sudra vallás. A zsidó vallás az átalakuló geopolitikai, gazdasági, társadalmi közegben, a beavatási" rend kultúrába egymaga beékelődve már életképesnek bizonyult, s ebben az értelemben egyedülálló missziót teljesített. (Innen a zsidóság küldetésstudata). Azonban feladata ebben ki is merült. A zsidóság életképességének megőrzésén túl, a beavatási rend szellemi hagyatékának teljes lerombolásához, a sudra paradigma kiterjesztéséhez koncepcióváltásra, a sudra vallás általánosabb alapokra helyezett újrafogalmazására volt szükség, méghozzá a zsidó nemzeti jellegtől megtisztítva, nemzetek fölötti használatra alkalmas formában. Ennek a követelménynek már viszonylag tiszta artikulációja jelenik meg az Újszövetségben, ami aztán egy több száz éves folyamatban, kanonizált formában és értelmezésben válik a kereszténység pillérévé. (A szóhasználat pontosítása végett: az evangéliumokat az evangélisták írták, akiket nem ismerünk, és akik nem azonosak Jézus Krisztus tanítványaival, az apostolokkal.) A kereszténység egy virtuális szellemi erőterben alkalmas a beavatási rend által a sudrában felébresztett önazonossági és önértelmezési igény kielégítésére. Mivel ezt virtuális térben végzi, a beavatási923 rend paródiájaként - a sudra által ellenőrizhetetlen, hamis vagy kiüresített formában bitorolt attribútumok között — egyben hatékony eszköz az ókultúra hagyatékának folyamatos leépítésére, és a sudra paradigma indirekt előtérbe helyezésére. Egyébként már meghatározó elemként tartalmazza — mint ahogy a zsidó vallás is kezdetől tartalmazta — a sudra paradigma alapmotívumát, az üd-

vösséghez vezető út cselekvéskényszerének önkényes kikerülését, a kikerülési lehetőségéből adódó egyenlőségi eszmét.

Ez az eszme a zsidó vallásban az önkényes kiválasztottságban, a kereszténységben pedig az üdvösség „hit” által mindenki számára elérhetőségében jelenik meg, azonos pozíciót kínálva a sudra önképnek a legfelsőbb beavatottal. Mindazonáltal a sudra paradigma ugyan a sudra legrejtettebb vágyát artikulálja, de legalizálása, vagy egyáltalán legalizálása lehetőségének gondolata nem származik és nem is származhat a sudrától, hacsak nem egy egészen ösztönös szinten, aminek nem lehetett volna történelmi kifutása. A sudra paradigmára alapított forradalom tehát a sudra szint fölötti szintről inspirált, aminek a sudra csupán médiuma. Éppen ezért, a kereszténység, mint a sudra forradalom első világbirodalmi koncepciója, nem örök isteni igazságok hordozója, mint ahogyan a sudrák számára önképét kialakította, hanem egy átmeneti kor átmeneti arzenálja az ókultúra hagyatékának teljes felszámolásához vezető úton.

(Forrás: *Paradima 145-151 oldalai Püski kiadó, 2005*)

Hartmut Meesman,

Az ész megvéd Isten zsarnokságától

Ha muzlim fiatalok keresztény templomokat gyújtanak fel, vagy gyilkossággal fenyegetnek meg katolikus papokat és apácákat, akkor ez bizonyítja, hogy az izlám valójában az erőszak vallása? Ha egy elvakult keresztény lelőne az USA-ban egy orvost, aki gyereket hajlt el magánklinikáján, vagy egy George Bush nevű „újjászületett keresztény” újra és újra katonai akciókat foganatosít a „terrorizmus” ellen, és jóváhagyja az emberhez méltatlan kínzás alkalmazását, mindezek bizonyítják már, hogy az erőszak alkalmazása ott él a kereszténység szívében? E két vallás legtöbb tagja hevesen tiltakoznék ez ellen, s azt képviselnék, hogy a békekesség vallása az övék, vagy legalább is így szeretnék. Mégis izlám és kereszténység véres mültra tekintenek vissza, nemcsak az egyik, hanem a másik is ugyanúgy. Vannak viszont izlám tudósok, akik mint mítoszt utasítják vissza a toleráns izlámot, s utalnak arra, hogy Mohamed kérelhetetlen hadvezér is volt, s hogy éppen elég hely van a Koránban, amely igazolja az Isten nevében foganatosított erőszakot. A Korán sokértelmű könyv. S ez érvényes a Bibliára is. Emberszerető Istenük nevében a keresztények gyilkos keresztes hadjáratokat vezettek, melyekre a kereszténység izlám kritikusai szívesen rámutatnak. Hogy a muzlimok az izlám nevében és az izlámotól mit csináltak, és hogy a keresztények a kereszténységgel és abból mit csináltak - ez a tulajdonképpeni probléma. Vannak az izlámot belül irányzatok, amelyek az erőszakot határozottan elutasítják. Ugyanígy a kereszténységben is. Mi tehát az izlám? Mi tehát a kereszténység? Mindenesetre olyan vallások, amelyek eddigelé nem tisztázták még maradéktalanul a maguk viszonyát az erőszakhoz. Ily körülmények között XVI. Benedek pápának igaz van, ha azért küzd, hogy az értelem legyen a vallás végső belső mértéke. A vallásnak is - minden vallásnak - alá kell vetnie magát az értelem ítéletének. Ha nem kész rá, akkor az önkényes istenzsarnokság veszedelme fenyegeti őt. Vagy az Isten helyére ül az ember és bevádolja az isteni parancsokat, melyek csak az Isten vágyainak kifejezései, vagy pedig az isteni kinyilatkoztatás igénye a maga konkrét tartalmaiban önkényes és értelmetlen lesz. Ezt veti a pápa az izlám szemére? Ez esetben erről - lehetőleg konstruktív - teológiai párbeszédet kellene folytatni.

Végső soron ateizmus, azaz istentagadás, ha vélhetően istenhívó emberek - keresztények vagy mozlimek - úgy

gondolják, hogy Isten akaratát lehetne, kellene erőszakkal érvényesíteni. Készség az erőszakra és türelmetlenségre megvan minden vallásban, még a buddhizmusban is. Különösen akkor, ha a vallások harcos abszolútság-igénnyel lépnek fel, ami pedig megint csak különösen érvényes az izlámra és a kereszténységre. A keresztény vagy muzlim egyedek meg lehetnek győződve a maguk hitének igazáról. Legyenek is, akár szükségképpen is. De nem szabad semmibe venni, és harcolni a hit és a vallás szabad megválasztásának emberi joga ellen. A kereszténység fájdalmasan megtanulta, hogy búcsút kell mondania a vallás teokratikus és integralista értelmezésének. Azt is, hogy rákényszerítsen valamit a hitetlenre, méghozzá erőszak alkalmazásával. A békét szolgálná, ha végre az egész világon érvényesülni tudna a vallásnak ez a felvilágosodott értéke.

(Forrás: *Publik-Forum, 2006 09. 22. 5 o.; ford.: -i -y)*

Thomas Seiterich-Kreuzkamp

Ha a pápa professzorrá válik

Vita az istenértésről: XVI. Benedek fejbe vágja a muszlimokat. Diplomáciai félrelépés vagy tudatos provokáció? Ilyen még nem volt. Az egész világ előtt, végig a TV-kamerákon bocsánatot kér egy pápa a maga szavainak nem szándékolt hatásáért. XVI. Benedek gyorsan cselekedett. Ez így jó. Mert a regensburgi egyetemen Mohamed prófétáról mondott felette félreérthető szava a hit és ész viszonyáról felháborította az izlám világot. Európa és Törökország szövívői elfogadták a bocsánatkérést. Az egyiptomi és közeli keleti milliós létszámú Muzlimtestvériség fundamentalistái számára a pápai sajnálkozás nem egészen elegendő.

Honnan a muzlim harag? Mit mondott a pápa Mohamedről? Idézett ő ész és hit viszonyáról szóló előadása során egy párbeszédéből, melyet a bizánci császár, II. Paleolog Mánuel folytat 1391-ben egy perzsával: „A hetedik fordulóban a császár elkezd beszélni a dzsihádról (a szent háború). A császár biztosan tudta, hogy a 2,256-i szúrásban ez áll: Semmi kényszer a hit dolgaiban. De a császár ismerte természetesen a Koránban található határozatokat a szent háborúról is.” Odafordul „képtelenül nyers formában partneréhez a vallás és az erőszak viszonyának központi kérdésében, és mondja: *Mutasd már meg nekem, mi újat hozott Mohamed, és csak rosszat és embertelent fogsz találni. Mint azt is, hogy a hitet, amelyet tanított, fegyverrel is terjeszteni kell.* A császár megmagyarázza, miért értelmetlen fegyverrel terjeszteni a hitet. Szemben áll Isten lényegével és a lélek lényegével”. Az izlámot vagy a Próféta megsérteni biztosan nem volt szándékában XVI. Benedeknek. De milyen Lélek vagy nem-Lélek ragadta el Ratzingert, a teológuspapát, hogy egy olyan félreérthető és ezenfelül messze távoli történetet, mint amilyen a képzett bizánci Mánuel császáré, mutassa be igényes filozófiai előadásának elején arról, hogy a keresztény hit elválaszthatatlan az észétől?

XVI. Benedek elő akarta adni, hogy hit és háborús erőszak nem állhat meg egy gyékényen. Csakhogy abban, hogy a hiterjesztést erőszakkal és háborúval csinálják, nagyon is gazdag a nyugati és különösen a római katolikus egyház története. Mért nem hozott össze a pápa egy példát Latin Amerika gyilkos katolikus misszionálási történetéből? És mért hagyta a római *pontifex* említés nélkül, hogy II. Mánuel császár bizánci birodalma történetileg szenvedett a római kereszténység alatt? Soha nem *heverte ki* a bizánci metropolis, Konstantinápoly, a katolikus keresztes lovagok 1204. évi rombolását. II. János-Pál idejében nem történt volna ilyen hibás lépés, mint amilyenbe belefutott XVI. Benedek. Wojtila pápa gondoskodott szövegei ellenolvasatáról. Voltak

jó szövegolvasói. A lengyel világmisszionárius tudta, amit tudott, és azt is, amit nem tudott olyan jól. Okosan kereste az egyeztetést a média embereivel és a diplomatákkal, hogy elkerülje az idegen kultúrákhoz és vallásokhoz tartozóknak fejbe kölintását - sértő szavakkal.

XVI. Benedeket azonban más fából faragták. Az óeurópai nagyteológust, aki évtizedeken át működött Rómában, mint a hit legfőbb őrzője, körülengi a hibánélküliség és a dogmatikai *mindig-neki-van-igaza* levegője. Benedek maga írja a szövegeit. Nyilván nem igényel senkit sem, aki azokat kritikusán, interkulturálisan kijavítsa. Benedek nem veszi körül magát vallásközileg iskolázott, széles látású tanácsadókkal, hanem helyettük dogmatikusokkal, akik az ő római tanítványai. Ilyen például William Levad, a Hittani Kongregáció prefektusa, és Teodore

Tarcisio, az új államtitkár. Mindketten a Hittani Kongregációban szolgáltak Ratzinger idejében. Nem az első alkalom, hogy hiányzott Benedekből a diplomáciai ügyesség. Az év elején beszélt XVI. Benedek olyan országokról, melyek terrorizmustól szenvednek, s Izraelt nem említette, mintha két-féle terror volna, mintha a zsidók elleni terrort másképpen kellene értékelni. Elődjével ez nem történt volna meg. Az auschwitzi megsemmisítő tábor látogatása kapcsán azt mondta Benedek, hogy a náci diktatúra idején a németek áldozatai voltak „hazug ígérettel dolgozó bűnözők seregének”. Mintha az ígéret, hogy Németországot „zsidómentessé” teszik és világhatalomhoz juttatják, csak azért lenne elutasítandó, mert rossz lett a végeredmény. Mintha a náci diktatúra, ahogyan Götz Aly, a történész és az író Günther Grass kimutatta, nem lett volna egy *népi államé*, melyben sokan lelkesen működtek közre, és amelyből végül is sokan jó hasznot húztak.

E kisiklások feletti botránkozás csak diplomáciai deppressziót okoztak Izraelben és papírváltási csatát Lengyelországban. De a szeptember 14-i csütörtökön izlám felháborodási hullám ívelt át Törökországtól Pakisztánig. A nemzetközi mobilizálás, mely az elmúlt év fordulóján szívósan elszabadult a dán Mohamed-karikatúrák ellen és heteken át tartott, ez lépett most életbe két napon belül az Al Dschasira TV-adók, valamint a török és arab újságok buzgalmából. Az akció formái az érvelő izlám-teológiai tiltakozástól és demonstrációktól kezdve egészen egy izlám Somáliabeli katolikus apáca meggyilkolásáig terjedtek, mégpedig éppen azon a napon, melyen a pápa bocsánatot kért. A Gáza- övezetben muzlim fanatikusok felgyújtottak egy ortodox görög templomot. Másutt is égettek el keresztény templomok. Korábbi pápák, mint VI. Pál és II. János-Pál, a maguk arab világot érintő akcióiban mindig gondoltak a keresztény kisebbségek századokon keresztül kínos helyzetére a muzlimoktól irányított világ legkülönbözőbb egyházaiban. XVI. Benedek most veszélyezteti és megnehezíti ennek a 90 milliónyi arab kereszténynek a helyzetét - egy felette kétséges érvelésével, melyet előad a maga hazai egyetemén kirándulva a maga egykor professzor-valójába. Naivan járt el XVI. Benedek, amikor azt gondolta, hogy lehet ő még egy órára legalább - csak dogmatika-tanár. Minden szava egy pápa szava, s az ki van téve a politikai elemzésnek. A rosszakaratú elemzést a muzlimok nagyon is a maguk módján végzik. Az Allah nevében hitvédők globális hálójá felette különböző minőségű. A török egyházügyi hatóság főnökétől, Ali Bardakoglutól, aki egy modern és felvilágosodott izlámot képvisel egészen a pápával szemben kiengesztelhetetlen egyiptomi Muzlimtestvérekig vagy a pakisztáni fundamentalistákig terjed a háló. Osama bin Laden terrorhálózata, az Al Kaida, valamint számos más földalatti izlám

mozgalom megfenyegették a pápát, hogy megölik.

Rómában tudják jól, hogy a kampányt nem annyira a vallásukban megsértett s azonfelül rosszul informált muzlimok érzelmei érdeklik, hanem sokkal inkább a muzlim világ politikai érdekei. Feltűnő, hogy az első reakciók Törökországból jöttek. „Egyoldalú, elfogultak, ellenségesek és provokálóak” a pápa nézetei - mondta Ali Bardakoglu, az Állami Valláshivatalnak (Diyant) az elnöke. Recep Tayyip Erdogan miniszterelnök csatlakozott hozzá: „Mi értelme volna ezt a pápát, aki ellensége a törököknek és ellenzi, hogy a törökök csatlakozzanak az Európa Közösséghez, fogadják novemberben Törökországban, az első muzlim országban, melyet XVI. Benedek meg akar látogatni?”

Salih Kapusuz, Erdogan Igazságosság pártjának egyik helyettes elnöke, felháborodott a pápa „sötét szellemi magatartásán”, mely a „középkor sötétségéből” származik, s mellyel megkísérelti „újraéleszteni a keresztes hadjáratok mentalitását”. Olyan ez a pápa, „mint Hitler és Mussolini”. A török kampány politikai háttere: Erdogan miniszterelnök politikai nyomás alatt áll. A hadseregtől irányított Török Köztársaság EU-ba lépése növekvően valószínűtlen. A frusztráltakat csitítja, szelídíti, párnázza ki Erdogan azzal, hogy az EU-t európai „keresztényklubnak” nevezi. Emellett Erdogan izlám háttéremberei félnek a nagy nyugatosodástól. Ilyen helyzetben úgy kellett neki a pápa regensburgi megnyilatkozása, mint egy falat kenyér, hogy az villámhárítója legyen a török haragnak.

Nem ökumenikus párbeszéd volt, amit XVI. Benedek pápa Regensburgban rendezett, hanem teológiai előadás. De - az első pillantásra félreeső - példatörténet a bizánci császárról és Mohamedről nem véletlenül került be Ratzinger szövegébe. A keleti keresztény császárral akarta megmutatni, hogy a vallást nem volna szabad kényszerrel és háborúval terjeszteni. Mert ez ellene mond az észnek. Az ész pedig Isten teremtette. Ratzinger mély sirt és az izlám istenhitnek, amikor azt gondolja, hogy az izlám ellenemond az észnek. Ratzinger példatörténete ezt mondja: Az izlám háborúval terjesztette a maga hitét. Ugyanakkor elhallgatja a pápa a maga saját római katolikus egyházának erőszakot alkalmazó történetét. De eltalálja az izlám Achilles-sarkát. Mert másképpen, mint a Názáreti Jézus, aki társadalmilag alulról jött, viszonylag erőszakmentes maradt, és fiatalon keresztre feszítetett, Mohamed próféta ezzel szemben egy hosszú életet élt le. Időközben hadvezérré is lett. A háborúban szerzett tapasztalataira vonatkoznak a Korán kései szúrái.

Természetesen van egy „erőszak-pólus”, amelybe a muzlimok érzelmei és cselekedeti *dokkolhatnak* (lásd H. Meesmann cikkét). De a Bibliának is van bőséges „erőszak-pólusa”. Ebből igazolják keresztények a maguk erőszakos cselekedeteiket - mindenk előtt a mai leghatalmasabb hadvezér, az „újjászületett” keresztény, az USA- elnök George Bush. XVI. Benedek pápa kísérletében, hogy együtt akarja gondolni hitet és az észet, az a pozitív, hogy túlhaladja a vallási alapú erőszakot és háborúkat. De a másiktól - ez esetben a muzlimektól - megtagadni az észet, ez az elgondolható legrosszabb megnyitása a beszélgetésnek.

A legfőbb török teológus, Ali Bardakoglu, aki elfogadta a pápai bocsánatkérést, teológiai ellenmanővert indít: „Racionális és észszerű, ha a katolikus egyház hisz Isten Szentháromságában, és ezzel gyengíti az egyetlen Isten szentségét? Szabad-e a hit az Istenben? Nem szabad. Mert a katolikus egyház beszűkíti a racionalitást, amikor az egyén és Istenbe vetett hite közé oda tette az egyházat. Az izlám azonban közvetlen hit az Istenben és olyan vallás, amely az egyént és az észet felszabadítja”. Joseph Ratzinger, teológia-

professzor erős válságba vitte az egyházat. Igen, Benedek pápa filozófiailag annyira európacentrikus, ahogyan Önök a világot gondolni szokták, de ez a világ messze nem olyan. (Forrás. *Publik-Forum*, 2006, 09. 22. 40-41. o.; ford.: -i -y)

Bulányi György Optimista, pesszimista volt-e Jézus?

Az utóbbi időben barátaim újra és újra pesszimistának mondanak engem, pedig én csak illúziómentesnek, tehát realistának, és amellett Jézus szemléletét képviselőnek gondolom magamat. Ezért gondoltam, hogy újra végiggondolom Jézus tanítását a címben megadott szempontból.

Jóhírt mondani jött közénk, s ezt a jóhírt hajlamosak vagyunk még örömhírnek is fordítani. Magam is megtettem, és végig a KIO-ban örömhírről beszélek. Negyven évvel ezelőtt ennyire átéltem Jézus optimizmusát. Pedig Jézus világosan beszél: csak jóhírt mond: *eu-aggeliont*, s az *eu* jót jelent. Beszélhetett volna *khara-aggelionról* is, s a *khara* örömet jelent. De nem tette. Miért fordítottam akkor úgy, ahogy tettem? Fiatal voltam, mindössze ötven éves, és hittem, vagy csak reméltem abban, hogy lesz az életemnek még egy fordulója. Olyan, amilyen volt az '52 előtti első forduló, melynek végén hazám ügyésze a legsúlyosabb büntetést, a kótél általi halált javasolta a Tanácsnak ellenem, a fejemre. S tizenöt évvel később újra eufóriás lettem, s nem törődtem vele, hogy újra börtönbe kerülhetek, csak mondtam és írtam, hogy örömhír és örömhír. Jézus is eufóriás volt, amikor elment a Keresztelőhöz, és kiment 40 napra a pusztába vadállatok közt élni. S még inkább az volt, amikor tanítvány-gyűjtésbe fogott

Eufóriás volt, de nem eufóriát hirdetett: *Vegyétek magatokra igámat, és békességet, nyugalmat találtok magatoknak, mert az én igám...* Milyen? Milyen lehet egy iga? Hát amilyen egy iga, melyet a baromnak a nyakába raknak, hogy húzhasssa szegény a maga terhét. Az *optimista* Jézus arra biztat bennünket, hogy igát vegyünk a nyakunkba, s ennek ellenébe fogunk békességre és nyugalomra jutni. Kérdezem újból, hogy milyen ez a jézusi iga. Válaszolok: *khrestos*. E görög szó szótári jelentése - ha dolgokról van szó: *használható, hasznos, üdvös, rendes, megfelelő, kellemes*; ha pedig személyekről, akkor tiszteltre méltó, nemes, jó őszinte, jószágos, szelíd. Hát az iga bizony dolog s nem személy, tehát ezek közül kell választanunk: használható, hasznos, üdvös, rendes, megfelelő, kellemes. Válaszunk! Nem választom azt a jelentést, amely nincs a szótárban, csak a magyar szentírás-fordításokban, melyekben rendre ezt találom: *Az én igám édes*. Ezt a szót, hogy *édes*, az evangélisták nem is adják ajkára Jézusnak. Annyira abszurd, hogy egy iga édes legyen. Csak a szerelmesek beszélnek a szerelem idején a szerelem édes igájáról. Később pedig a *Talpig nehéz hűségben* - lesz a megfelelő szó, de csak a nagyon tisztességeseknél, mert lassan-lassan alig találunk még a vallásosok közt is olyant, aki nem próbált két-három házasságot kötni, s nem felüknek halála után. (Nem a Bokorban!)

Tehát milyen volna a Jézus igája, melytől nyugalmat, békességet találunk a lelkünknek? Én amellett kötnék ki, hogy ez az iga a *hasznos*, a *jó* az ember számára. Mert bár olyan életet volt, hogy sokan irigyelnek érte, de senki sem akad, aki cserélne is velem, én csak azt mondom, hogy ha 18 éves fővel újra kezdeném, minden bizonnyal ugyanarra mennék, amerre 70 esztendővel korábban elindultam. Mert az az iga, amelyet nyakamba raktam, jónak, használhatónak, élhetőnek bizonyult számomra. Tehát eufóriája és optimizmusa ellenére is *realista* volt Jézus, és a jóhírt éppen ezért - az ember

számára bizony igának mondta. S igát kell a nyakunkba venni, hogy megtaláljuk lelkünk békéjét és nyugalmát. Ez a jó, ez a hasznos, mert ez az üdvösséget biztosító a számunkra.

S milyen volt ennek a jóhírnek a visszhangja a tanítványokban? Koruknak, fiataláguknak s tévhiteiknek megfelelő. Bár Jézus sohasem mondta magát Messiásnak, Péter annak vallotta őt. S a Messiás kivétel nélkül minden zsidónak annyit jelentett, hogy a Messiás dicsőséges uralkodó lesz Izraelben. S az optimista és eufórikus, a fiatal Jézus meg elmondja nekik, hogy emberek kezébe kell kerülnie. Mire Péter tiltakozik: Távol legyen ez tőled, Uram! Jézus pedig lesátánozza őt azon a címen, hogy nem az Isten fejével gondolkodik, hanem az emberekével. Tehát az optimista és eufórikus Jézus az optimista és eufórikus indulása után hamarosan pesszimistává lesz, és bejelenti egyszer, kétszer, háromszor és akárhányszor, hogy pályájának a Golgota a közbeeső állomása. Egy rettentő megcsúfolódás, melyben elhangzik majd a pesszimista szót: *Atyám, miért hagytál el engem? A végállomás a feltámadás*. De milyen? Titokban és lopva feltámadás, amely után már a mennybemenetel következik. Értsd: Jézus eltűnik a színről. Nincs tovább hely itt lent számára, mert ez a főpap és a prokurátor világa, s abban nincs hely Jézus-félék számára.

Olyat kell mondani, ami *épít, buzdít, vigasztal* - hallottuk egy nagyon buzgó Bokor-lelképásztortól. Kivétel nélkül minden templomban ilyet hallhatunk papjainktól. Ha keresztthorodozásról beszélnek, a magunk életének a keresztjeiről beszélnek. Jézusnak nem a maga keresztthalála volt a jóhíre. A Golgota csak következménye volt a jóhírnek. Én nem tudok másról beszélni, csak arról, hogy a kétezer esztendőn keresztül a Jézusra hivatkozó egyház tette az ellenkezőjét annak, amit Jézus jóhírnek, igának mondott, s aminek üzembiztos következménye a Golgota. S életemmel azt példázom, hogy ez a jóhír, iga és következménye - jó és hasznos az embernek.

Akkor is, ha ez a példa és дума nem minősül optimistának és lelképásztorinak. De számomra csak az lehetséges, hogy minden alkalommal valami olyasmit mondjak, hogy nem teljesítésben vagyunk. Hogy csak egyház van és nincs meg az az Ország, aminek jóhírét, igáját, keresztjét tanította Jézus. Nem tudom, tanították-e Néktek iskolában Kölcsey Ferencnek *Zrínyi második éneke* című verést. Valamennyit idéznék belőle:

Hatalmas! Ó légy vezére, / vagy itt az óra, s végveszélybe dűl!
...

De szánjad, ó sors, szenvedő hazámat / Te rendeltél áldást neki: ...

S a vad csoport, mely rá dühödve támad, / Kiket nevelt, öngyermeki.

Taposd el a fajt, rút szennyét nememnek; / S míg hamvokon majd átok ül,

Ah tartsd meg őt, a hűv anyát, teremnek / Tán jobb fiak, s védvén állják körül.

Törvényem él. Hazád örcsillagzatja / Szülőtti bűnein leszáll?

Szelíd sugár többé nem nyugtatja / Az ősz apák sírhalminál.

És más hon áll a négy folyam partjára, / Más szózat és más keblű nép;

S szebb arcot ölt e föld kies határa, / Hogy kedvre gyúl, ki bájkörébe lép.

Írta ezt a magyar nemzet *Himnuszát* éneklő költő, s 15 év múltán, halála évében, 48 éves korában, szinte utolsó versében meg az fakad szívéből, aminek egy részét most felolvastam. Az Isten tolmácsa, görögül *előremondója*, prófétája, nem hazudhat. A hazugságot meghagyja a nagyuraknak, az ő szakmájuk ez. Nem telik bele száz esz-

tendő, s elveszítjük hazánk területének háromnegyedét. S én ma amiatt sírok, hogy kipucoljuk száz éven belül magunktól nemcsak az elveszített háromnegyed részt, hanem a megmaradt egy negyedrészt is. És az én fájdalommal istennektetsző fájdalom? Bizony az. Mikor legutóbb erről beszéltem egy rangosabb Bokor-közösség évnyitó találkozásán, egyik testvéremnek az volt, talán melankónikus, válasza, hogy ismerjük a történelemből a népvándorlást, amely lecserélte Európa lakosságát. Ismerjük. S egy egyetemi rektor mondja el ugyanezen napokban, hogy olyan a magyar társadalom, mint a népvándorláskori római, melyet bűnei folytán lecseréltek a friss babár népek, amelyek még ismerték a Sors szavát a törvényről: *Hazád őrcsillagzatja szülőtti bűnein leszáll.*

És Jézus is elmondta: Ha visszajön az Emberfia, vajon talál-e hitet a Földön? És ugyanezen az okon elsiratta saját nemzetét is: Jeruzsálem, Jeruzsálem, te megölod a prófétákat, hányszor akartam egybegyűjteni néped, ahogy a kotlós összegyűjti csirkéit, és nem akartad. S most pusztán hagyatékot nektek házatok. Ez a csúnya, és pesszimista Jézus! Nem, csak realista volt. Meg is jövendölte, hogy népének kétezer évig nem lesz hazája?

Faragó Ferenc **Tanyai szilánkok**

A hazugság az igazság látszatába csomagolva mutat a legjobban.

Lehet, hogy a világ nem megjavítható - mégis meg kell javítani.

Geometriai gyógypedagógia: A négyszög szempontjából a háromszög fogyatékos síkmértani alakzat.

Amikor már teljesen sikeres lettél, kérdezd meg önmagadtól, hogy hol hibáztál!

Távolságtartásunk Istentől az önmagunk elől való menekülést jelenti.

Parainézis: A *türelmetlen* korszakban *türelmesnek*, a *türelmes* korszakban *türelmetlennel* kell lenni.

Azt álmodtam, hogy engem is álmodnak.